

УДК 378.147:796(477)

Оксана Даниско

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ORCID ID 0000-0003-4040-562X

DOI 10.24139/2312-5993/2025.03/047-061

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано особливості планування навчальних та виробничих практик для магістрантів – майбутніх учителів фізичної культури в умовах освітньої реформи в Україні. Визначено зміст, форми і методи практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для роботи в старшій профільній школі, обґрунтовано педагогічні умови та методичні рекомендації щодо вдосконалення практичного складника освітньо-професійних програм закладів вищої освіти. Обґрунтовано необхідність урахування двох освітніх контекстів: стандартного рівня (орієнтація на оздоровчі технології та загальну фізичну підготовку) та профільного рівня (акцент на спортивне вдосконалення, суддівську та інструкторську діяльність). Запропоновано системний підхід до практичної підготовки, що передбачає диференціацію змісту практики відповідно до індивідуальних потреб студентів та вимог сучасного освітнього процесу у закладах освіти; урахування структури освітнього процесу в старшій школі (державний та регіональний аспекти); організаційно-методичну підготовку здобувачів вищої освіти. Особливу увагу приділено модульній системі організації практики (базовий, профільний, організаційно-управлінський, дослідницько-інноваційний модулі), що сприятиме формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців відповідно до обох типів програм (рівень стандарту та профільний рівень).

Ключові слова: *фізична культура, педагогічна освіта, професійна підготовка, профільна старша школа, магістранти, навчальна та виробнича практика, освітня реформа, Нова українська школа.*

Постановка проблеми. В Україні триває масштабна освітня реформа, що передбачає суттєві зміни у старшій профільній школі і безпосередньо впливає на зміст, форми та методи навчання, а відтак і на вимоги до підготовки майбутніх педагогів. Старша профільна школа, орієнтована на поглиблене вивчення окремих предметів та розвиток професійних нахилів учнів, висуває нові вимоги до спеціалізації вчителів Нової української школи, їхньої здатності працювати з різними профілями та враховувати індивідуальні потреби учнівської молоді. Наразі триває підготовчий етап до повноцінного запуску реформи у 2027 році. Зокрема, з 1 вересня 2025 року в освітній системі України буде запроваджено пілотний проект реалізації оновлених методик організації нової моделі старшої профільної школи, до апробації якого долучаться 30 закладів,

визначених як ліцеї-амбасадори з фокусом на дев'яти освітніх галузях для профілізації (Реформа старшої школи, 2025).

Навчальний предмет «Фізична культура» залишається невід'ємним складником гармонійного розвитку особистості. Зміцнення здоров'я, удосконалення рухових навичок, виховання ціннісного ставлення до власного тіла та здорового способу життя, а також підготовка до подальшого навчання та виконання професійних функцій є базовими завданнями, що в старших класах реалізуються засобами фізичної культури. Сучасна освітня парадигма передбачає перехід від репродуктивного до компетентнісного підходу у навчанні, що означає, що вчитель фізичної культури має не лише володіти предметними знаннями та навичками, а й бути здатним розвивати ключові компетентності учнів, застосовувати інноваційні освітні методики, формувати здоровий спосіб життя та мотивувати до рухової активності як засобу підтримки працездатності. Відтак якісна практична підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи у старшій профільній школі є критично важливою.

Водночас аналіз чинної системи практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури свідчить про її **недостатню адаптованість до актуальних запитів освітнього процесу. Ключовою проблемою** є виявлений розрив між теоретичними знаннями, що отримують здобувачі вищої освіти, їхніми практичними навичками та сучасними вимогами до професійної діяльності вчителя фізичної культури в умовах профільної школи. Цей дисонанс проявляється у невідповідності змісту практичної підготовки інноваційним методикам, що впроваджуються у старшій профільній школі; недостатньому рівні обізнаності випускників закладів вищої освіти з особливостями реформи, необхідних для ефективної реалізації компетентнісного підходу у викладанні фізичної культури в старших класах, відсутності дієвих механізмів інтеграції теоретичної та практичної підготовки, що призводить до фрагментарного засвоєння знань та нездатності їх застосовувати у реальних педагогічних ситуаціях, а також слабкому зв'язку закладів вищої освіти з провідними закладами загальної середньої освіти та стейкхолдерами, що обмежує можливості набуття студентами актуального практичного досвіду. Зазначені фактори свідчать про те, що традиційна парадигма практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури не повною мірою відповідає потребам старшої профільної школи, що проявляється у розриві між

теоретичними знаннями, практичними навичками та сучасними вимогами до педагогічної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення наукового дискурсу щодо даної проблематики свідчить про наявність значної кількості досліджень, присвячених окремим аспектам підготовки педагогічних кадрів та реформуванню освіти в Україні. Зокрема, у своїх працях автори акцентують увагу на таких питаннях, як роль профільного навчання в контексті реалізації концепції Нової української школи, його значення для індивідуалізації освітнього процесу та розвитку компетентностей старшокласників (Т. Засекіна, В. Кремень, Н. Подлевська, 2017; У. Федюк, 2014 та ін.); особливості професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах реформування системи освіти (І. Батарейна, 2024; О. Самойленко, Ю. Новгородська, 2025; О. Топузов, В. Сидоренко, С. Алексеева, 2025 та ін.); методологічні та дидактичні аспекти практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (А. Кузьмінський, 2023; О. Отравенко, 2025; О. Соколенко, С. Антонов, 2025; Н. Сороколіт, 2022 та ін.).

Попри значний доробок, констатуємо недостатню розробленість проблеми практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для старшої профільної школи в умовах освітньої реформи в Україні як цілісної та системної проблеми. Більшість досліджень мають фрагментарний характер, зосереджуючись на окремих аспектах або загальних питаннях педагогічної освіти. Ключові прогалини, що вимагають подальшого дослідження, включають відсутність комплексних моделей практичної підготовки, що враховують специфіку старшої профільної школи та інноваційні освітні технології; недостатнє вивчення впливу освітніх реформ безпосередньо на зміст, форми та методи практичної підготовки; відсутність методологічного обґрунтування критеріїв та показників ефективності такої підготовки в умовах профільного навчання; а також обмежену кількість емпіричних досліджень, які б підтверджували ефективність тих чи інших підходів до практичної підготовки саме для старшої профільної школи. Подальшого вивчення також потребує аналіз та узагальнення впливу освітньої реформи на зміст, форми та методи практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здійснення професійної діяльності в умовах профільного навчання.

Мета дослідження полягає у визначенні змісту, форм і методів практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури для роботи

в старшій профільній школі в умовах освітньої реформи в Україні, виявленні педагогічних умов та розробці методичних рекомендацій щодо вдосконалення освітньо-професійних програм для ефективної практичної підготовки студентів-магістрантів в закладах вищої освіти відповідно до сучасних вимог.

Методи дослідження – аналіз нормативних документів (державний стандарт профільної освіти, навчальні програми з фізичної культури), систематизація вітчизняних наукових досліджень, порівняльний аналіз програм з фізичної культури рівня стандарту та профільного рівня; моделювання індивідуальних траєкторій практичної підготовки магістрантів – майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Реформування старшої (профільної) школи є ключовим пріоритетом Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Зміни спрямовані на забезпечення всебічної самореалізації особистості випускника Нової української школи і є третім та завершальним етапом здобуття повної загальної середньої освіти.

Трансформація системи загальної середньої освіти передбачає імплементацію двох ключових напрямів профільної підготовки. Перший – **академічна профільна освіта**, орієнтована на формування міцної освітньої бази для подальшого здобуття вищої освіти. Другий – **професійна профільна освіта**, спрямована на підготовку кваліфікованих фахівців конкретної спеціальності, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці.

Зміст профільної освіти структурується за дев'ятьма узагальненими освітніми галузями, що включають як обов'язкові, так і вибіркові освітні компоненти. Інваріантне ядро передбачає цикл обов'язкових дисциплін, які мають бути засвоєні усіма здобувачами освіти, незалежно від обраного профілю навчання. До інваріантного ядра входять шість обов'язкових предметів: українська мова, іноземна мова, математика, історія України, захист України, фізична культура і визначається Державним стандартом профільної середньої освіти (Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти, 2024).

У свою чергу, зміст, що забезпечує *професійне спрямування* передбачає поглиблене вивчення відповідних знань, компетентностей та способів діяльності за обраним профілем і включає здобуття першої професійної кваліфікації. Для академічного спрямування цей зміст формується на основі модельних навчальних програм Міністерства

освіти і науки України. Орієнтовно 10-15% від загального навчального навантаження, призначений для факультативних занять, індивідуальних консультацій, спецкурсів за вибором учнів, що сприяє персоніфікації освітньої траєкторії та задоволенню додаткових пізнавальних інтересів школярів. Цей перелік заклад освіти формує самостійно (Топузов, Сидоренко, Алексєєва, 2025).

Також одним із ключових аспектів реформування є відокремлення ліцеїв як освітніх інституцій, що надаватимуть профільну освіту учням старших класів із поглибленим вивченням спеціалізованих дисциплін. Зокрема, мережа закладів профільної освіти формується органами місцевого самоврядування і включає академічні, професійні, наукові, мистецькі, спортивні, військові ліцеї та фахові коледжі (Ляшенко, 2024). Означена модель відповідає загальній практиці більшості європейських країн і дозволяє забезпечити достатній обсяг часу для поглибленого вивчення профільних дисциплін та формування ключових компетентностей старшокласників.

Важливим кроком у модернізації профільної освіти є збільшення тривалості навчання на цьому етапі до трьох років. Навчальний час розподіляється між профільно-адаптаційним циклом (10 клас) та профільним циклом (11-12 класи), при цьому інваріантний зміст загальноосвітньої підготовки зосереджений переважно у 10 класі. Відтак навчання буде здійснюватися на двох рівнях: обов'язковому (базовому), який гарантує здобуття повної загальної середньої освіти всіма учнями, та поглибленому, що відкриває додаткові можливості для профільної освіти. Такий поетапний підхід сприяє формуванню свідомого професійного самовизначення учнів, їхню підготовку до подальшої навчальної чи професійної діяльності.

Одним із ключових принципів організації освітнього процесу є забезпечення учнів можливістю формувати індивідуальні освітні профілі. Усі предмети, як обов'язкові, спеціалізовані профільні, так і факультативні, викладаються за модульною структурою, що сприяє гнучкості та адаптивності навчального процесу. Означений поділ забезпечує диференційований підхід до задоволення освітніх потреб учнів та їхніх подальших життєвих і професійних траєкторій з акцентом на розвитку ключових компетентностей і наскрізних умінь XXI століття, таких як критичне та системне мислення, здатність конструктивно керувати емоціями та співпрацювати з іншими.

Навчальний предмет «Фізична культура» входить до фізкультурної освітньої галузі. Організація освітнього процесу в межах цієї галузі провадиться у формі урочної та позаурочної спортивної або фізкультурно-оздоровчої рухової активності. У системі загальної середньої освіти України викладання фізичної культури для учнів старших класів реалізується відповідно до двох основних навчальних програм, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698:

1. «Фізична культура. 10–11 класи. Рівень стандарту» (2022) – спрямована на загальноосвітню підготовку учнів і передбачає формування базових компетентностей, розвиток рухових навичок, оздоровчо-рекреаційну активність та загальну фізичну підготовку.

2. «Фізична культура. 10–11 класи. Профільний рівень» (2022) – орієнтована на поглиблене вивчення предмета, спеціалізовані вправи, спортивну підготовку та формування професійно-прикладної фізичної культури, що відповідає інтересам учнів, які планують пов'язати подальшу діяльність зі спортом (спортивний профіль).

Спільні та відмінні риси програм узагальнено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика інваріантних навчальних програм для старшої профільної школи (в редакції 2022 року)

Рівень стандарту	Профільний рівень
<i>Спільні риси</i>	
Орієнтовані на формування гармонійно розвиненої особистості, що веде здоровий спосіб життя, здатної до саморозвитку та громадянської активності	
Акцент на формуванні ключових предметних (мовна, математична, природнича, цифрова тощо) та соціальних (ініціативність, підприємливість, громадянська відповідальність, екологічна свідомість) компетентностей	
Урок – основна форма навчання. Важливість індивідуалізації, диференціації та міжпредметних зв'язків	
Модульна побудова змісту (кількість і зміст варіативних модулів обираються закладом загальної середньої освіти)	
<i>Відмінні риси</i>	
<i>Цільова аудиторія</i>	
Орієнтована на загальний розвиток учнівської молоді	Орієнтована на учнів, які обрали фізичну культуру як профільний предмет
<i>Мета</i>	
Загальноосвітня фізична підготовка	Поглиблена спеціалізація, ознайомлення учнів з основними формами майбутньої фізкультурно-спортивної діяльності

<i>Зміст програми</i>	
Інваріантна (обов'язкова) + варіативна частини (2-3 варіативні модулі)	Інваріантна (обов'язкова) + розширена та більш деталізована варіативна частина професійно-прикладного спрямування
Навантаження	
Уроки фізкультурно-оздоровчого спрямування, 3 години на тиждень	Уроки фізичної культури профільно-прикладної спрямованості, 6 годин на тиждень
Оцінювання	
Індивідуалізоване та гнучке (передбачає визначення рівня досягнень (початковий, середній, достатній, високий) за нормативом, а потім додавання балів за техніку та теорію; враховуються динаміка особистого результату, активність на уроках, участь у змаганнях для формування підсумкової бальної оцінки ; є можливість перескладання)	Комплексне (інтегрує норматив, техніку, теорію та практичне застосування у підсумковий бал; нормативний показник є одним із ключових критеріїв, але акцент робиться на технічній правильності виконання, теоретичних знаннях та уміння їх застосування в реальних ситуаціях з конкретними діапазонами балів за помилки)

Таким чином, викладання навчального предмету «Фізична культура» в профільній школі має обов'язковий характер, інтегрується з аспектами здорового способу життя, орієнтоване на практичну активність та може мати поглиблене професійне спрямування для конкретних профілів. Ураховуючи наявність двох програм з фізичної культури – рівня стандарту та профільного рівня, планування змісту та програмних результатів практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в старшій школі має будуватися на розумінні двох освітніх контекстів – стандартного та профільного. Відповідно до цього, організація виробничої практики майбутніх учителів фізичної культури повинна враховувати низку специфічних педагогічних умов, серед яких слід виділити: 1) гнучкий та диференційований підхід до змісту практики; 2) урахування структури освітнього процесу в старшій школі (державний та регіональний аспекти); 3) організаційно-методичної підготовка студентів з метою формування професійних умінь відповідно до обох типів програм. Розглянемо їх більш детально.

Педагогічна умова щодо *гнучкого та диференційованого підходу до змісту практики* забезпечує необхідність урахування різноманітних освітніх потреб учнів старшої школи, які навчаються за стандартними та профільними програмами. Ця умова передбачає адаптацію методики навчання до рівня фізичної підготовки школярів, їхніх інтересів та

здібностей, а також особливостей типу закладу освіти. Зокрема, для майбутніх учителів фізичної культури важливо опанувати різні моделі роботи: у стандартних (академічних) класах з акцентом на загальну фізичну підготовку та здоров'язбережувальні технології, а у профільних – на поглиблене вивчення обраних спортивних дисциплін та підготовку до змагань (Таблиця 2).

Таблиця 2

Реалізація гнучкого та диференційованого підходу практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури

Компонент	Для рівня стандарту	Для рівня профільного
Основний акцент	Формування базових рухових навичок, організація оздоровчих форм активності	Формування спеціалізованих рухових навичок, інструкторська і суддівська практика
Типова діяльність	Проведення уроків із загальної фізичної підготовки	Проведення уроків, навчально-тренувальних занять, суддівство змагань
Планування уроків	Загальнорозвивальні, універсальні	Професійно-прикладні: підвищення рівня спортивної майстерності в обраному виді рухової діяльності

Реалізація означеної педагогічної умови тісно взаємозв'язана з другою – *необхідність урахування структури освітнього процесу в старшій школі* (державний та регіональний аспекти), оскільки суттєвим аспектом професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є необхідність глибокого розуміння структури освітнього процесу відповідного профілю конкретного закладу освіти, де відбуватиметься педагогічна практика. Отже, програма практики в закладі вищої освіти має бути динамічною системою, здатною адаптуватися до різних типів програм, матеріально-технічної бази закладу загальної середньої освіти та популярних в регіоні видів рухової активності, що зумовлює зміст варіативної частини програми з навчального предмету «Фізична культура». Це сприятиме формуванню професійної гнучкості майбутніх учителів фізичної культури та їхньої готовності до роботи з різними видами спорту / фізичної активності (від загальнооздоровчих до спеціалізованих тренувань). Формування професійних умінь має ґрунтуватися на: інтеграції теоретичних знань і практичних навичок – студенти повинні вміти застосовувати методику викладання як у стандартних, так і профільних класах; симуляційному моделюванню – відпрацювання педагогічних сценаріїв для різних типів

програм; рефлексивному навчанні – аналіз власного досвіду та корекції дидактичних і методичних прийомів.

З вищезазначеного логічно випливає третя педагогічна умова – *організаційно-методична підготовка студентів з метою формування інтегрованих професійних умінь, необхідних для реалізації стандартної та профільної програм*. Завдання навчальної (за наявності) та виробничої практики для магістрантів – майбутніх учителів фізичної культури мають бути різноманітними і охоплювати ключові напрями дидактичної, методичної, організаційної й аналітичної діяльності здобувачів вищої освіти. Приклади таких завдань наведено в Таблиці 3.

Таблиця 3

Формування професійних умінь відповідно до типу програми

Компетентність	Приклад формування на практиці
Дидактична (розробка навчальних матеріалів, їх адаптація до змісту програми)	<ul style="list-style-type: none"> Розробити по три конспекти уроків та дидактичні матеріали: з акцентом на корекційних вправах, профілактику гіподинамії, основи здорового способу життя, що забезпечують успішну самореалізацію у майбутній професії (стандарт) / з акцентом на технічні, тактичні елементи, фізичну підготовку, ігрові та змагальні ситуації, що сприяють підвищенню майстерності в обраному виді спорту (профіль)
Методична (організація навчального процесу, вибір методів, мотивація)	Розробити алгоритм організації креативних форм проведення уроків (наприклад, квести, групові челенджі, «фітнес-марафони та батли) (стандарт) та дослідити їх ефективність / Розробити алгоритм організації інноваційних видів рухової активності (наприклад: воркаут, кроссфіт, функціональний тренінг) та дослідити їх ефективність з урахуванням обраного спортивного профілю школярів (профіль)
Організаційна (проектування, планування та організація урочної та позаурочної діяльності)	Організувати і провести шкільні спортивні змагання / фізкультурно-спортивний захід (стандарт) / Організувати, провести змагання з обраного виду спорту з елементами суддівства (профіль)
Аналітична (оцінка результатів та їх корекція, рефлексія)	Аналіз динаміки загальної фізичної підготовленості учнів та розробка методичних рекомендацій (стандарт) / Аналіз динаміки спеціальної фізичної підготовленості учнів в обраному виді спорту та розробка методичних рекомендацій (профіль)

Студенти мають залучатися до практичного проведення уроків фізичної культури, що дозволяє їм відпрацьовувати методику викладання в академічних закладах (рівень стандарту), а також до організації урочної (з акцентом на відпрацювання спортивної техніки, тактики, правил

суддівства) й позаурочної діяльності (навчально-тренувальні заняття у спортивних секціях чи гуртках) як складника підготовки за програмою профільного рівня. Програма практики у старшій профільній школі також має передбачати індивідуальну роботу з учнями: складання індивідуальних програм фізичного розвитку для школярів з особливими освітніми потребами або тих, хто потребує корекції фізичного стану, а також для обдарованих спортсменів. Така діяльність може включати консультування, додаткові заняття, моніторинг результатів або супровід під час змагань. Не менш важливою є участь студентів у підготовці та проведенні спортивно-масових заходів, що сприяє формуванню організаційно-управлінських навичок, таких як планування шкільних змагань, спортивних свят, дотримання техніки безпеки, взаємодія з учасниками. Крім того, практика має забезпечувати проєктну діяльність студентів: наприклад, розробка міні-проєктів для учнів закладів різного профілю: наприклад, упровадження систем мотивації до здорового способу життя або розробка програми самостійного тренування для підвищення функціонального стану (рівень стандарту) чи рівня спортивної майстерності (профільний рівень) учнівської молоді. Також науково-дослідницька діяльність має бути інтегрована в практику. Це дозволяє студентам збирати дані для магістерських досліджень, проводити педагогічні експерименти та аналізувати динаміку фізичного розвитку чи спортивного вдосконалення учнів.

На нашу думку, зміст програми практики для магістрів – майбутніх учителів фізичної культури має бути інтегративним і модульним, щоб забезпечити гнучкість і диференціацію. Перший, базовий модуль (рівень стандарту), спрямований на закріплення знань і навичок викладання фізичної культури згідно зі стандартною програмою з акцентом на здоров'язбережувальних технологіях та основах здорового способу життя. Профільний модуль (поглиблений рівень) має на меті опанування специфіки роботи з профільними класами та допрофесійної підготовки фахівців (спортивними секціями, а також підготовку учнів до змагань із застосуванням спеціалізованих методик тренувань, зокрема для обдарованих дітей). Організаційно-управлінський модуль спрямований на формування компетентностей щодо організації та управління фізкультурно-оздоровчою та спортивно-масовою роботою, у тому числі планування та організацію заходів, роботу з документацією та партнерську взаємодію з адміністрацією, колегами, батьками учнів. Дослідницько-інноваційний модуль повинен інтегрувати практичну

діяльність з науково-дослідною роботою та сприяти розвитку інноваційного мислення через проведення педагогічних експериментів, збір даних для магістерської роботи та апробацію новітніх методик навчання й викладання фізичної культури. Така структуризація дозволить магістрантам не лише закріпити загальні педагогічні навички, а й глибоко зануритися у специфіку професійної діяльності, розвинути організаційні, аналітичні та дослідницькі компетентності, що є вкрай важливим для сучасного вчителя фізичної культури старшої профільної школи.

Висновки. Таким чином, планування навчальних та виробничих практик з підготовки магістрантів – майбутніх учителів фізичної культури до роботи у старшій профільній школі має будуватися на розумінні двох освітніх контекстів – стандартного та профільного. Відтак зміст практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи у старшій профільній школі має бути інтегрованим та диференційованим і враховувати особливості роботи в класах рівня стандарту (акцент на оздоровчі технології, загальну фізичну підготовку) та профільного рівня (акцент на спортивне вдосконалення в обраному виді спорту, спеціальну фізичну підготовку, суддівство, інструкторську діяльність). вимагає цілісного підходу, що передбачає врахування комплексу педагогічних умов, які зумовлюють якість професійної підготовки. Насамперед, йдеться про впровадження гнучкого та диференційованого підходу до змісту практик, що забезпечує адаптацію навчального досвіду до індивідуальних потреб і рівня підготовки студентів. Важливим чинником виступає відповідність практики структурі освітнього процесу в старшій школі з урахуванням як державних, так і регіональних особливостей. Крім того, ключового значення набуває організаційно-методична підготовка здобувачів вищої освіти, спрямована на формування стійких професійних умінь та навичок, що відповідають вимогам реалізації освітніх програм різного типу шляхом упровадження модульної системи (базовий, профільний, організаційно-управлінський, дослідницько-інноваційний модулі) а також використання різних типів проєктних та інтегрованих завдань для формування професійних компетентностей. Сукупність зазначених умов сприяє підвищенню ефективності практикоорієнтованої складової підготовки фахівців і забезпечує їхню готовність до професійної діяльності в умовах реформування шкільної освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальшого наукового вивчення потребує питання розроблення нових навчальних

програм з фізичної культури з урахуванням вимог освітньої реформи та реальних умов функціонування закладів загальної середньої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Батарейна, І. О. (2024). *Професійна підготовка майбутніх освітян в контексті реалізації реформ освіти*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності» (Запоріжжя – Мелітополь, 04–05 жовтня 2024 р.). Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024, 127–131. (Batareina, I. O. (2024). Professional training of future educators in the context of implementing educational reforms. The 2nd international scientific-practical conference “Modern higher education: achievements, challenges and prospects of development in conditions of uncertainty” October 04-05, 2024. Zaporizhzhia: Publishing House of the Moscow State University named after B. Khmelnytsky, 2024, 127–131). URL: <https://surli.cc/fzaagr>.
- Кузьмінський, А. (2023). Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Естетика і етика педагогічної дії*, 28, 209–221. (Kuzminskyu, A. (2023). Digital transformation of professional future physical education teacher training in the conditions of blended learning. *Aesthetics and Ethics of Pedagogical Action*, 28, 209–221). DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.28.293190>.
- Ляшенко, О.І. (2024). Шляхи реалізації профільної середньої освіти в умовах реформування української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 6 (1), 1–5. (Lyashenko, O. I. (2024). Professional secondary education for the new ukrainian school: Scientific report at the methodological seminar «Professional secondary education: challenges and ways of implementation», April 4. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 6 (1), 1–5). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6105>.
- Отравенко, О. В. (2025). Психофізична підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, (109), 70–77. (Otravenko, O. V. (2025) Psychophysical preparation of future physical education teachers for professional activity. *Collection of scientific works «Pedagogical sciences»*, 109, 70–77). DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-109-9>
- Подлевська, Н. В. (2017). Профільне навчання учнів в умовах реалізації концепції нової української школи. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, 68, 156–159. (Podlevska, N. V. (2017). Specialized students education in context of a new ukrainian school concep. *Scientific Notes of the National University «Ostroh Academy». Series «Philological»*, 68, 156–159). DOI: <https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-68-156-159>.
- Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти* (2024). Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. (*On Approval of the State Standard of Specialized Secondary Education*. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 25, 2024, No. 851). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>.
- Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року*

- (2016). Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р. (*On approval of the Concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education «New Ukrainian School» for the period until 2029* (2016). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 14.12.2016 No. 988-p). URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/.
- Реформа старшої школи: з 1 вересня стартує пілотування в 30 ліцеях (2025). ([High school reform: piloting in 30 lyceums starts on September 1 \(2025\)](https://nvs.org.ua/2025/05/15/reforma-starshoyi-shkoly-z-1-veresnya-startuye-pilotuvannya-v-30-litseyah/)). URL: <https://nvs.org.ua/2025/05/15/reforma-starshoyi-shkoly-z-1-veresnya-startuye-pilotuvannya-v-30-litseyah/>
- Самойленко, О. В., & Новгородська, Ю. Г. (2025). Підготовка майбутніх учителів у системі вищої освіти як проблема дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців. *Психолого-педагогічні науки*, 1, 206–216. (Samoilenko, O. V., & Novhorodska, Yu. H. (2025). Preparation of future teachers in the higher education system as a problem of research by national and foreign scientists. *Psychological and Pedagogical Sciences*, 1, 206–216). DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2025-PP-1-206-217>.
- Соколенко, О. І., & Антонов, С. В. (2024). *Особливості професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури в сучасній системі освіти*. VI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.), 38–41. (Sokolenko, O. I., & Antonov, S. V. (2024). *Features of professional self-development of future physical education teachers in the modern education system*. The 2 VI International Scientific and Practical Conference “Modern Trends and Prospects for the Development of High-Quality Training of Future Physical Culture and Sports Specialists in the Conditions of Graduate Education” (Poltava – Lubny, April 18-19, 2024), 38–41). URL: <https://surl.li/gmtjop>.
- Сороколіт, Н. (2022). Розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури в умовах Нової української школи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 2(58), 22–28. (Sorokolit, N. (2022). The Development of Professional Competences of Physical Education Teachers in Terms of New Ukrainian School. Topicality. *Physical education, sport and health culture in modern society*, 2 (58), 22–28). DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28>.
- Топузov, О., Сидоренко, В., & Алексеева, С. (2025). Профільна середня освіта професійного спрямування: між надією та дійсністю. *Український педагогічний журнал*, 1, 5–14. (Topuzov, O., Sydorenko, V., & Aliksieieva, S. (2025). Vocational secondary education: between hope and reality. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 5–14). DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-1-5-14>.
- Федюк, У. М. (2014). Тенденції реформування старшої профільної школи в Україні. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 41, 437–442. (Fediuk, U. M. (2014). Trends in reforming senior specialized schools in Ukraine. *Scientific notes of the Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky. Series: Pedagogy and Psychology*, 41, 437–442). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_41_101
- Фізична культура 10 – 11 класи. Профільний рівень. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). (Physical education 10-11 grades.

Profile level. Curriculum for general secondary education institutions (2022)). URL: <https://surl.li/lywmqe>.

Фізична культура 10 – 11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2022). (Physical education 10-11 grades. Standard level. Curriculum for general secondary education institutions (2022)). URL: <https://surl.li/lywmqe>.

SUMMARY

Danyso Oksana. Features of practical training for future physical education teachers in senior specialized schools under the conditions of educational reform in Ukraine.

The Ukrainian education system is undergoing a period of profound transformation aimed at modernization and integration into the European educational space. These changes, known as the New Ukrainian School reform, seek not only to update educational content and teaching methods but also to redefine the role of modern teachers and the process of training pedagogical staff. Of particular significance is the adaptation of practical training for future physical education teachers, as this subject plays a pivotal role in shaping a healthy and comprehensively developed generation.

*Analysis of regulatory documents and contemporary scholarly research confirms that the senior specialized school currently constitutes the key component of the new 12-year education system. The 10th grade is designated as an adaptive-specialization year, providing students with opportunities to explore their interests, while the 11th and 12th grades are purely specialized. This phased approach facilitates students' conscious self-determination and informed choice of future professional activities. **Within the outlined vision framework,** the educational process is oriented toward meeting individual learners' educational needs while considering their interests, capabilities, and future life/professional trajectories, **which necessitates profound individualization and differentiation of instruction.***

The introduction of senior specialized schools with an emphasis on student choice, two educational levels (basic and advanced), and modular teaching fundamentally transforms the teacher's role and the educational environment. This, in turn, necessitates new approaches to developing academic and practical training programs for future physical education teachers – candidates pursuing second (master's) level higher education.

The article analyzes the specificities of planning academic and practical training for master's students – future physical education teachers – within the context of Ukraine's educational reform. It defines the content, forms, and methods of practical training for future physical education teachers working in senior specialized schools, while substantiating pedagogical conditions and methodological recommendations for improving the practical component of higher education professional training programs.

It has been established that the subject «Physical Education» belongs to the physical education domain. The organization of the educational process within this domain is conducted through curricular and extracurricular sports or physical fitness activities. Within Ukraine's general secondary education system, physical education instruction for senior students is implemented according to two main curricula: standard and specialized levels.

The study substantiates the necessity of considering two distinct educational contexts in physical education teacher training: the standard level with its focus on health technologies and general physical training, and the specialized level emphasizing sports mastery, refereeing, and instructional activities. A systematic approach to practical training is proposed, requiring differentiation of practice content to accommodate both students'

individual needs and the evolving demands of modern educational processes. This approach must account for the structural organization of senior school education, including national educational standards and regional specificities, while ensuring comprehensive organizational and methodological preparation of higher education candidates. Particular emphasis is placed on implementing a modular practice organization system consisting of four core components: basic, specialized, organizational-management, and research-innovation modules. This integrated modular framework is designed to cultivate the professional competencies of future specialists, equipping them to effectively implement both standard and specialized curriculum models in their teaching practice. The proposed system addresses the dual demands of contemporary physical education by developing pedagogical skills appropriate for diverse educational contexts while maintaining rigorous professional standards.

It has been proven that the implementation of innovative project-based and integrated tasks ensures effective adaptation of future teachers to the conditions of school education reform. The tasks of academic (where applicable) and practical training for master's students - future physical education teachers - must be diverse and cover key areas of didactic, methodological, organizational and analytical activities of higher education candidates.

Key words: *physical education, teacher education, professional training, specialized senior school, master's students, academic and practical training, educational reform, New Ukrainian School*

УДК 378:004.94

Олексій Дундар

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID ID 0009-0006-6223-0292

DOI 10.24139/2312-5993/2025.03/061-069

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається актуальність цифрової трансформації освітнього середовища закладів вищої освіти (ЗВО) з акцентом на підготовку майбутніх педагогів до роботи в умовах цифрового суспільства. Аналізуються ключові виклики, пов'язані з інтеграцією цифрової грамотності: технічна нерівність, методологічна переорієнтація, етичні дилеми та зміна ролі викладача. У фокусі дослідження – потенціал EdTech, рамкові компетентнісні моделі (DigCompEdu, UNESCO ICT-CFT) та інституційні практики, що сприяють формуванню цифрових компетентностей. Підкреслено необхідність міждисциплінарного підходу, інклюзії та адаптивного навчання як умов сталого розвитку педагогічної освіти в умовах викликів сучасності.

У контексті стрімкого розвитку освітніх технологій протягом останнього десятиліття стаття аналізує трансформаційні процеси, що формують нову парадигму навчання. Визначено сім ключових тенденцій EdTech у 2025 році, які суттєво змінюють методи та зміст освітнього процесу, перетворюючи його на інноваційне, інклюзивне та натхненне середовище. Здійснено огляд рамкових моделей цифрової компетентності – DigCompEdu та UNESCO ICT-CFT – як системних інструментів оцінки та розвитку професійної спроможності педагогів у цифровому середовищі. Особливу увагу приділено взаємозв'язку між технологіями